

rze. W uznaniu zasług położonych w przygotowaniu plebiscytu na Śląsku został odznaczony krzyżem „Polonia Restituta”. W r. 1930 Ks. Biskup został superiorem domu Księży Misjonarzy i proboszczem parafii Św. Krzyża w Warszawie. Na tym stanowisku oddawał się wszechstronnej działalności duszpasterskiej i charytatywnej. Zainicjował wydawnictwo *Rocznik parafii Św. Krzyża*, odnowił kościół, zradiofonizował go oraz zaprowadził centralne ogrzewanie. Po 25 latach pracy kapłańskiej Ojciec św. Pius XI bullą z dnia 26 kwietnia 1936 r. prekonizował Ks. Jana Lorka na biskupa tyt. Modreny i administratora apostołskiego diecezji sandomierskiej. Konsekracji biskupiej udzielił Kardynał A. Kakowski, arcybiskup warszawski przy współudziale Bpa S. Galla i Bpa J. Gawliny w kościele Św. Krzyża dnia 7 czerwca 1936 r. Rządy w diecezji rozpoczął Ks. Biskup dnia 9 czerwca 1936 r. Dla włączenia katolików świeckich w dzieło apostołstwa zorganizował Ks. Biskup Instytut Wyższej Kultury Religijnej w Radomin i Sandomierzu oraz Katolicki Uniwersytet Ludowy w Wąchocku.

KS. BISKUP JAN KANTY LOREK, ORDYNARIUSZ SANDOMIERSKI —
ASYSTENTEM TRONU PAPIESKIEGO

BREWE APOSTOLSKIE PAP. JANA XXIII

JOANNES PP. XXIII

Venerabilis Frater, Salutem et Apostolicam Benedictionem.

Geminum aniversarium diem, tum ab initio sacerdotio quinquagesimum, tum ab Episcopalibus Infulis susceptis vicesimum quintum, iam expleturum, „bonum certamen” pro Dei gloria, pro Christi Ecclesia, pro animarum salute Te certavisse iure meritoque potest affirmari. Sacerdoti enim plenitudine adapta, cum minime ignorares „omnes, qui pie volunt vivere in Christo Jesu,

W Sandomierzu z jego inicjatywy powstał dom katolicki. W okresie II wojny światowej Ks. Biskup niejednokrotnie osobiście interweniował u władz niemieckich w sprawie aresztowań księży i wiernych. Ponad 150 kapłanów z innych diecezji znalazło schronienie w diecezji sandomierskiej. Również alumni z różnych seminariów mogli tu kontynuować swoje studia. Ojciec św. Pius XII bullą z dnia 12 kwietnia 1946 r. zamianował Ks. Biskupa Lorka ordynariuszem diecezji sandomierskiej. W latach powojennych Ks. Biskup prowadził dzieło odbudowy życia religijnego w swej diecezji przez budzenie licznych dzieł miłosierdzia, reformę seminarium duchownego, sprowadzenie nowych zakonów i zgromadzeń. Ojciec św. Jan XXIII nadał Ks. Biskupowi Lorkowi tytuł Asystenta Tronu Papieskiego. Uroczystości jubileuszowe odbyły się 11 czerwca br. w bazylice katedralnej w Sandomierzu. Biskup-Jubilat odprawił pontyfikalną Mszę św., w czasie której kazanie wygłosił Ks. Bp F. Jop. W uroczystościach wzięło udział 8 Księży Biskupów, kapituła sandomierska i opatowska.

persecutionem”, Apostolo sic testante, pati animum Tuum strenue rem catholicam tuendo, fortiter suaviterque dioecesim Tuam moderando, permulta caritatis Opera excitando, in Fide ita confirmasti, ut ipsius dioeceseos „Angelus” vere habitus sis, Teque Clerus universusque populus summa reverentia maximoque prosequantur amore. Qua propter, enixa Ecclesiae Cathedralis Canonorum Collegii, utriusque Cleri omniumque fidelium vota, per Dilectum Filium Nostrum Stephanum S. R. E. Presbyterum Cardinalem Wyszyński, Archiepiscopum Varsaviensem, Nobis exhibita et commendata, libenti excipientes animo atque publicam dilectionis Nostrae testimonium, quae etiam congruens titulis Tuis sit praemium, Tibi tribuere exoptantes, hisce Te Litteris Apostolicis Nostraque auctoritate, privilegiis et honoribus

EPISCOPORUM PONTIFICIO SOLIO ADSTANTIUM

condecoramus atque augemus. Te igitur, Venerabilis Frater, inter Praelatos Nostros domesticos adnumeramus atque, commoditati et spirituali quoque utilitati Tuae prospicientes, ita privilegium, Oratori domestici Tibi concedimus, ut licite queas in Catholicorum cuiusvis dioecesis domibus, quae Apostolica auctoritate sacelli domestici indulto fruantur et in quibus non hospiteris (si enim ibi exceptus fueris hospitio, id ex iure communi legitime perages), Missam cotidie celebrare alteramque in Tua praesentia iubere, praesertim in Sacrificii per Te peracti gratiarum actionem, qua e celebratione nullum eiusmodi indultis damnum obvenire existimandum sit; quae utraque Missa singulis inhabitantibus domum Tuisque familiaribus implendo festis quibusque diebus ecclesiastico Missam audiendi praecepto suffragetur. Facultatem Tibi praeterea facimus vestes praelatitias e serico gestandi; pariterque ius Tibi damus in Pontificis Capellis locum obtinendi Antistitibus Nostro Solio Adstantibus reservatum. Porro statuimus ut huius in Te collatae dignitatis notitia ad Acta Collegii Episcoporum Pontificio Solio Adstantium ex officio transmittatur. Contrariis quibusvis nihil obstantibus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub anulo Piscatoris, die XIII mensis Martii anno MCMLXI, Pontificatus Nostri tertio.

D. Card. Tardini

a publicis Ecclesiae negotiis

Venerabili Fratri

Joanni Cantio Lorek

Episcopo Sandomiriensi

Segreteria di Stato No 5146 Pon.

Brevi Ap.lici No 99/61

LIST KS. KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO, PRYMASA POLSKI
DO KS. BISKUPA JANA KANTEGO LORKA,
ORDYNARIUSZA SANDOMIERSKIEGO Z OKAZJI 50-LECIA KAPŁAŃSTWA
I 25-LECIA SAKRY BISKUPIEJ

PRYMAS POLSKI

Warszawa, dnia 30 IV 1961 r.

EKSCELENCJO.

Kiedy w tym roku jubileuszowym 50-lecia kapłaństwa i 25-lecia sakry biskupiej oraz rządów pasterskich, duchowieństwo i lud Diecezji Sandomierskiej wraz z Rodziną Zakonną Księży Misjonarzy śpiewa radosnym sercem i wdzięcznymi ustami „*Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo*”, gdy nawet przemawia wyróżniającym podziękowaniem za wierną służbę Bogu i Kościołowi sam Ojciec św., podnosząc Ekscelencję do godności Asystenta Tronu Papieskiego, nie może w tym chórze modlitw, podziękowań i życzeń zabraknąć głosu Prymasa Polski. Dziękuję najpierw Najwyższemu Panu, który tak hojnie obdarzył Ekscelencję swymi łaskami w Jego życiu kapłańskim i biskupim w niezmiernie trudnych warunkach wojennych. W tym dniu jubileuszowym pragnę wyrazić swą radość, że ofiarne duchowieństwo Diecezji i wytrwały w służbie Bożej lud Ziemi Sandomierskiej zawsze tworzyli jedno ze swym biskupem, a Rodzina Zakonna, której oddał Ekscelencja pierwsze ćwierćwiecze swej pracy kapłańskiej, w modlitwach nie zapomniła nigdy o swym Współbracie na Stolicy Biskupiej. Także Warszawa raduje się tą uroczystością jubileuszową, pamiętając piękne lata gorliwej pracy Proboszcza w parafii Św. Krzyża na Krakowskim Przedmieściu. Słusznie jednak najwięcej z tego jubileuszu cieszy się Sandomierz, gdzie Ekscelencja z hasłem „*Evangelizare pauperibus misit me*” przez 25 lat niezmiernie trudni się, aby wszyscy poznali Boga i Jego Miłość do ludzi, oraz że spełniło się to, o co tak pokornie modlił się w dniu swego ingresu do Bazyliki Katedralnej: „*Panie, daj mi, abym nikogo nie utracił z powierzonej mi owczarni*”. Zanim Najwyższy i Wieczysty Kapłan, Jezus Chrystus powie nam: „*Serve bone et fidelis, intra in gaudium Domini tui*”, jeszcze tutaj — my wszyscy — pragniemy z okazji tych uroczystości jubileuszowych złożyć Ekscelencji biskupie, kapłańskie i każdego wiernego proste i wdzięczne „*Bóg zapłać*”, za trudy jakie ponosił dla chwały Bożej i dla zbawienia bliźnich, jako Biskup, Kapłan, Syn Polski i Ziemi Śląskiej, bo do zapłaty Bożej, do zaszczytnego wyróżnienia Kościoła Bożego z woli Stolicy Apostolskiej i do nazwy „*Angelus*” samego Papieża, nie możemy nic godniejszego dodać, poza tymi wyrazami uznania i wdzięczności.

Do wszystkich innych życzeń jubileuszowych dołączam i ja bratnie, aby Dobry Bóg nadal ubogacał Ekscelencję swymi darami i łaskami, aby Matka Boża, w tak licznych cudownych miejscach „*broniąca swój lud sandomierski*”, szczególną troską otaczała swego wiernego Syna w infule i aby Męczennicy Sandomierscy z Bł. Sadokiem i Towarzyszami na czele, których krwią — szczególnie w Bazylice Katedralnej — nasiąknięta jest tamtejsza ziemia, ustawicznie opiekowali się życiem i pracami apostołskimi Waszej Ekscelencji.

In caritate fraterna

✠ STEFAN KARD. WYSZYŃSKI

NOWI BISKUPI

Ojciec św. Jan XXIII zamianował dwóch nowych Księża Biskupów sufraganów: Ks. dra Jana Mazura dla diecezji lubelskiej i Ks. dra Edwarda Muszyńskiego dla diecezji kieleckiej.

Ks. Biskup Jan Mazur urodzony dnia 5 czerwca 1920 r. w Płoskiem (pow. Zamość), gimnazjum ukończył w Zamościu. W r. 1944 wstąpił do Seminarium Duchownego w Lublinie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1949 r. Po kilku latach pracy duszpasterskiej rozpoczął studia specjalistyczne na KUL, uwieńczony doktoratem w 1956 r. W następnych latach wykładał w Seminarium Duchownym w Lublinie język łaciński, a następnie teologię pastoralną. Pracował równocześnie w Wydziale Duszpasterskim Kurii Biskupiej. Konsekrację przyjął z rąk Ks. Bpa P. Kałwy w katedrze lubelskiej dnia 6 sierpnia br. Współkonsekratorami byli Księża Biskupi: Z. Goliński i T. Wileczyński. Ponadto w konsekracji udział wzięli Księża Biskupi: H. Strąkowski i J. Drzazga, Ks. M. Rechowicz, rektor KUL, kapituła katedralna lubelska i liczne rzesze wiernych.

Ks. Biskup Edward Muszyński urodził się dnia 30 września 1911 r. w Zagorzycach pod Miechowem. Studia

średnie ukończył w Miechowie. Do Seminarium Duchownego w Kielcach wstąpił w r. 1930. Wyświęcony na kapłana w 1935 r. pracował jako wikariusz w kilku parafiach. W latach 1945—1948 pracował w Kurii Diecezjalnej. Następnie rozpoczął studia prawa kanonicznego na Wydziale Prawa Kanonicznego na KUL. Ukończył je po dwuletniej przerwie doktoratem w r. 1953. W r. 1957 powrócił na stanowisko kanclerza Kurii Biskupiej w Kielcach. Konsekracja Ks. Bpa Muszyńskiego odbyła się dnia 27 sierpnia na dziedzińcu przed kościołem Bożego Grobu w Miechowie. Konsekratorem był ordynariusz diecezji, a współkonsekratorami Księża Biskupi: P. Kałwa i J. Jaroszewicz. W uroczystościach udział wzięli kapituła kielecka, wiślicka, ok. 250 księży i rzesze wiernych z Miechowa i okolicy.

800-LECIE URODZIN BŁ. WINCENTEGO KADŁUBKA

Przygotowaniem do jubileuszu 800-lecia urodzin Bł. Wincentego Kadłubka było uroczyste triennium w klasztorze OO. Cystersów w Jęrzewowie¹.

¹ Zob. Nasza Przeszłość, T. 10: 1959 s. 490—491.

Właściwe uroczystości rozpoczęły się dnia 19 sierpnia br. Pontyfikalne nieczpory o godz. 19 odprawił o. Opat A. Ciesielski, Prezes Kongregacji Cystersów w Polsce. Kazanie wygłosił o. Opat Stanisław Kiełtyka ze Szczyrzycy.

W niedzielę 20 sierpnia przed sumą poświęcono pamiątkową płaskorzeźbę 800-lecia urodzin, wykonaną wg projektu Z. i Z. Kamińskich z Warszawy (reprodukcja w obecnej kronice).

Godz. 11 — Suma pontyfikalna — ordynariusz diecezji, Kazanie — Ks. Kan. A. Szafranski.

Godz. 18 — Msza pontyfikalna — Ks. Bp J. Jaroszewicz. Kazanie — o. Opat A. Ciesielski.

W okresie jubileuszowej oktawy wieczorne Msze św. odprawiali oraz głosili kazania kanonicy katedralni z Kielc.

Niedziela 27 VIII godz. 11 — Suma pontyfikalna — o. Opat A. Ciesielski. Kazanie — o. Wincenty Słęczak.

Godz. 18 — Msza pontyfikalna — Ks. Bp J. Groblicki. Kazanie — o. Opat A. Ciesielski.

Należy zaznaczyć, że diecezja kielecka rozpoczęła 8 marca br. Rok Kadłubkowy. W czasie uroczystości jubileuszowych w Jędrzejowie we wszystkich kościołach tejże diecezji głoszone kazania o Bł. Wincentym.

700-LECIE WARMIŃSKIEJ KAPITUŁY KATEDRALNEJ

Warmińska Kapituła Katedralna obchodzi w br. 700-lecie swego istnienia. Z racji tego jubileuszu Ks. Bp T.

Wilczyński, ordynariusz olsztyński wydał List pasterski².

Warmińska Kapituła Katedralna powstała w r. 1260 z siedzibą w Braniewie. Powołał ją do życia pierwszy biskup warmiński Anzelm (1250—1278). Jego następca bp Henryk Fleming (1278—1300) z powodu zniszczenia Braniewa w czasie wojen prusko-krzyżackich przeniósł stolicę diecezji do Fromborka, gdzie przy nowo zbudowanej katedrze osadził kapitułę. Odtąd aż do dnia dzisiejszego katedra diecezji wraz z kapitułą mieści się we Fromborku. Na przestrzeni 700 lat swego istnienia Warmińska Kapituła Katedralna odegrała wybitną rolę w historii diecezji. Jedyna spośród kapituł katedralnych w Prusach potrafiła u niezależnić się od Krzyżaków, co miało wielkie znaczenie w rozwoju stosunków kościelnych i politycznych na Warmii. Szczególnie wielkie zasługi dla wiary katolickiej położyła Kapituła Katedralna w okresie reformacji. Miała ona w swoim gronie ludzi gorliwych o sprawy Boże, a zarazem światłych i uczonych. Największą jej chlubą jest Mikołaj Kopernik (1473—1543), twórca systemu heliocentrycznego.

Uroczystości jubileuszowe odbyły się w katedrze fromborskiej dnia 15 sierpnia br. Wzięli w nich udział: Ks. Kardynał St. Wyszyński, Prymas Polski, Ks. Abp A. Baraniak, metropolita poznański, Ks. Bp T. Wilczyński, miejscowy ordynariusz, Księża Biskupi sufragani: L. Bernacki z Gniezna, J. Drzazga z Olsztyna, J. Stroba i I. Jeż z Gorzowa, przedstawiciele 13 kapituł katedralnych, społeczeństwo Fromborka i okolic. O godz. 10.30 w drzwiach

² Zob. Tyg. Powsz. nr 33 (655) z 13 VIII br.

Płaskorzeźba z tablicą pamiątkową z okazji 800-lecia urodzin Bł. Wincentego Kadłubka w krużgankach klasztoru OO. Cystersów w Jędrzejowie.

Proj. Z. X Kamiński

katedry powitał Ks. Prymasa Ks. Infułat W. Zink, Prepozyt Kapituły. Gdy Dostojni Goście zajęli miejsca w prezbiterium ordynariusz diecezji Ks. Bp T. Wileczyński witał wszystkich z amfony. Powiedział on m. in.: „Obecność w tej katedrze Ks. Prymasa Polski, Ks. Arcybiskupa Poznańskiego, Biskupów Polskich i przedstawicieli kapituł katedralnych świadczy o ścisłym zespoleniu całego Kościoła Katolickiego w Polsce na wszystkich szczeblach hierarchii kościelnej. Sam fakt obecności świadczy, że diecezja warmińska jest jedną z diecezji polskich”. O godz. 11 rozpoczęła się summa celebrowana przez Ks. Abpa A. Baraniaka, w czasie której kazanie wygłosił Ks. Bp J. Drzazga. Po sumie przemówił Ks. Prymas, wyrażając swoją radość, że w obchodach jubileuszowych biorą udział delegaci większości polskich kapituł katedralnych, co jest wyrazem jedności Kościoła w Polsce. Następnie złożył Kapitulę Warmińskiej życzenia, by na wzór Apostołów wspierała biskupa swą radą i pomocą w kierowaniu diecezją. „Tu na polach grunwaldzkich — mówił Ks. Prymas — rycerstwo polskie i lud walczący po raz pierwszy, jak mówią dzieje, śpiewali hymn »Bogurodzica Dziewica, Bogiem sławiona Maryja« i szli potężną ławą na wroga. I aby nie utracić rytmu marszowego, jak mówi Sienkiewicz, skandowali »Zdrowaś Maryjo, łaski pełna«. Umocnieni tym orędziem zwyciężali zło i w nim dochowali wierności Bogu, Ojcu św., Kościołowi i tej Ziemi Warmińskiej, która z niezbadanych wyroków Boskich dziś wyciąga swe dłonie i otwiera swe łono, aby była uprawiana potem i pracą ludu polskiego. Ta ziemia, namodlona przez praorców i ozdobiona wspaniałymi świątyniami, szczęśliwa ludem polskim,

musi odezwać odzew Boży: »Czyńcie sobie ziemię poddaną«. Wy czyńcie ją sobie poddaną”. O godz. 16.30 w prezbiterium katedry odbyła się uroczysta akademія, którą słowem wstępnym zagał Ks. Infułat W. Zink. Śpiewy wykonał chór parafialny z Elbląga. Referat: „O początkach Kapituły Katedralnej na Warmii” wygłosił Ks. J. Oblak, członek tejże Kapituły. W oparciu o dokumenty źródłowe przedstawił on erekcję Kapituły Katedralnej, jej uprawnienia, stosunek do biskupa, Krzyżaków i wiernych oraz znaczenie Kapituły dla Kościoła i Warmii w średniowieczu. O godz. 18.30 Ks. Bp J. Drzazga odprawił Mszę św., w czasie której Prymas Polski wygłosił kazanie.

200-LECIE KLASZTORU OO. REFORMATÓW W BRODNICY

Kościół i klasztor Zakonu Braci Mniejszych OO. Reformatorów w Brodnicy powstał w latach 1752—1772. W pierwszym dziesięcioleciu wybudowano kościół, w drugim natomiast budynki klasztoru. W klasztorze brodnickim umieszczono wkrótce potem nowicjat. Na skutek I rozbioru Polski Brodnica przeszła pod panowanie Prus. W latach 1807—1815 należała do Księstwa Warszawskiego. Po kongresie wiedeńskim powróciła ponownie pod berło pruskie. Rząd pruski konsekwentnie zmierzał do likwidacji zakonów na swoim terenie. Ten los podzielił również klasztor w Brodnicy skasowany ostatecznie w r. 1838. Kościół zamieniono na kaplicę pogrzebową, a w budynku klasztornym początkowo mieściła się szkoła (do r. 1840) a potem więzienie. Dnia 15 sierpnia 1947 r. Ks. Bp K. Kowalski, ordynariusz Chełmiński przekazał Prowincji

Matki Boskiej Anielskiej Zakonu Braci Mniejszych (OO. Reformatów) klasztor i kościół w Brodnicy. Uroczystości związane z jubileuszem 200-lecia istnienia klasztoru odbyły się 2 sierpnia br. Na zakończenie przybył Ks. Bp K. Kowalski, który o godz. 18 odprawił w pełnej asyście pontyfikalną Mszę św. Okolicznościowe kazanie wygłosił o. Tymoteusz Warzybok O. F. M., gwardian z Jarosławia. Po Mszy św. przemówił Ks. Biskup, wyrażając swoją radość, że ma w diecezji synów Św. Franciszka. Podkreślił również harmonijną współpracę klasztoru z miejscowym i okolicznym duchowieństwem diecezjalnym w pracy duszpasterskiej. W uroczystościach wzięło udział duchowieństwo całego dekanatu, O. Prowincjał Maurycy Przybyłowski, delegaci klasztorów prowincji oraz kilka tysięcy wiernych.

100-LECIE ZGROMADZENIA SS. DOMINIKANEK III ZAKONU

Dnia 8 sierpnia br. upłynęło 100 lat od powstania Zgromadzenia Sióstr Dominikanek III Zakonu. Założycielką zgromadzenia była Matka Kolumba Bialecka (1838—1887). Pierwszy dom zgromadzenia powstał w Wielowie pod Sandomierzem. Za nim poszły następne w Bielnie (1871), Wielkich Oczach, Tyczynie, Rawie Ruskiej i Białej Niziej. Do tego ostatniego przeniesiono w r. 1925 Dom Macierzysty Zgromadzenia. Celem, jaki przyswiewcał Matce Kolumbie Bialeckiej przy zakładaniu Zgromadzenia czynnych SS. Dominikanek w Polsce, było wykształcenie i wychowanie ludu, zwłaszcza wiejskiego pod względem religijnym i moralnym. Powstały więc ochronki, sierotince, szkoły, pobożne i społeczne stowarzyszenia itp. Ponadto siostry

miały się opiekować chorymi w szpitalach i domach prywatnych. Konstytucje zgromadzenia poprawiane i uzupełniane były trzykrotnie zatwierdzone przez władzę diecezjalną. Pius X w r. 1911 definitywnie zatwierdził zgromadzenie, a Pius XI jego konstytucje w r. 1931. W r. 1928 powstała prowincja w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. W okresie międzywojennym zgromadzenie prowadziło 11 szkół podstawowych, kilka szkół gospodarskich i 4 internaty. Po II wojnie światowej w związku ze zmierzniętymi warunkami społecznymi siostry prowadzą 9 przedszkoli, 3 zakłady dla dzieci niedorozwiniętych, 1 żłobek i 1 dom dla starców. Ponadto pracują przy parafiach jako katechetki, organistki, zakrystianki itp. W Stanach Zjednoczonych posiadają dominikanki trzy domy.

50-LECIE ODRÓDZENIA PROWINCJI MATKI BOSKIEJ ANIELSKIEJ ZAKONU BRACI MNIEJSZYCH (OO. REFORMATÓW) W POLSCE

Dnia 28 kwietnia br. minęło 50 lat od chwili, gdy Ojciec św. Pius X odnowił Prowincję Matki Boskiej Anielskiej Zakonu Braci Mniejszych (OO. Reformatów) w Polsce.

Małopolska Prowincja Matki Boskiej Anielskiej Zakonu Braci Mniejszych OO. Reformatów powstała 12 maja 1639 r.³ W r. 1746 odłączyło się od niej kilka klasztorów i stworzyło samodzielną kustodię p. w. Matki Boskiej Bolesnej. Po przyłączeniu do niej nowo fundowanych klasztorów została ona w r. 1763 podniesiona do

³ O początkach tej prowincji pisze o. A. H. Błażkiewicz w obecnym tomie *Naszej Przeszłości*.

godności prowincji pod tym samym wezwaniem. Na skutek rozbiorów niektóre klasztory Prowincji Matki Boskiej Anielskiej w końcu XVIII i w początkach XIX w. zostały przyłączone do Prowincji Matki Boskiej Bolesnej. Ostatecznej zagładzie uległa Prowincja Matki Boskiej Anielskiej po upadku powstania styczniowego w r. 1864. Jedyny ocalały klasztor krakowski został przyłączony w r. 1865 do Prowincji Matki Boskiej Bolesnej.

Leon XIII konstytucją „*Felicitate quadam*” z 4 października 1897 r. zniósł odrębności w Zakonie Braci Mniejszych. W dwa lata potem mocą tej konstytucji dokonana się unia Prowincji OO. Bernardynów p. w. Niepokalanego Poczęcia N. M. P. z Prowincją OO. Reformatów p. w. Matki Boskiej Bolesnej⁴. Odtąd urzędowy tytuł połączonej prowincji brzmiał: Prowincja Niepokalanego Poczęcia NMP w Galicji.

Na prośbę dawnych reformatów papież Pius X 28 kwietnia 1911 r. dokonał rozdziału prowincji galicyjskiej na dwie samodzielne w granicach z okresu przed złączeniem, z tą tylko różnicą, że b. prowincji reformatów przywrócił tytuł Matki Boskiej Anielskiej. Rozdział ten nie był zresztą osobniony, gdyż już w styczniu 1911 r. dokonał się wśród pięciu prowincji włoskich. Konstytucja Leona XIII nie została w niczym naruszona, gdyż Ojciec św. nie przywrócił dawnych odrębności, lecz tylko prowincje w dawnych granicach. Należy również zaznaczyć, że nazwy: OO. Bernardyni

⁴ O. Modest Pasiecznik, Unia w Zakonie Braci Mniejszych w 1897 roku oraz przebieg unii i dyzunii w Galicji 1899—1911, Kraków 1961 (maszynopis).

i OO. Reformaci w Polsce do dziś powszechnie używane, są czysto historycznymi.

20-LECIE MĘCZENSKIEJ ŚMIERCI BISKUPÓW PŁOCKICH

W hr. przypada 20 rocznica męczeńskiej śmierci w obozie w Działdowie biskupów płockich abpa Antoniego Juliana Nowowiejskiego i jego sufragana bpa Leona Wetmańskiego.

Abp Nowowiejski urodził się dnia 11 lutego 1858 r. w Lubieniu (diec. sandomierska). Szkołę średnią ukończył w Radomiu. W r. 1874 wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku. Po 4 latach został wysłany na dalsze studia teologiczne do Akademii Duchownej w Petersburgu. Dnia 9 czerwca 1881 r. przyjął święcenia kapłańskie. Po ukończeniu Akademii Duchownej w r. 1882 ze stopniem magistra św. teologii został profesorem, wicerektorem i rektorem (1901—1908) Płockiego Seminarium Duchownego. W r. 1902 bp Szembek zamianował go wikariuszem generalnym i oficjałem, a w roku następnym prepozytem kapituły katedralnej. Ojciec św. Pius X bullą z dnia 12 czerwca 1908 r. wyniósł ks. rektora Nowowiejskiego na stolicę biskupią w Płocku. Z okazji 50-lecia kapłaństwa Pius XI nadał mu tytuł arcybiskupa tytularnego Silensis. Dnia 28 lutego 1940 r. arcybiskup wraz z najbliższym otoczeniem został internowany w Słupnie, a 7 marca 1941 wywieziony do obozu w Działdowie pod Mławą, gdzie zakończył życie jako senior episkopatu polskiego dnia 20 czerwca 1941 r. Diecezja płocka uczciła pamięć swego arcybiskupa spójnym pomnikiem w kaplicy Św. Zygmunta w katedrze. Poświęcenia pomnika dokonał Ks. Bp T. Zakrzew-

ski, ordynariusz płocki dnia 10 lutego 1926 r. w przededniu swego złotego jubileuszu kapłaństwa. Dla uczczenia rocznego internowania w Słupnie arcybiskupa, biskupa sufragana, kapelana ks. J. Zalewskiego oraz miejscowego proboszcza ks. S. Nasilowskiego i jego wikariusza ks. S. Cabana, umieszczono w kościele parafialnym w Słupnie tablicę pamiątkową. Jej fundatorem był Ks. W. Jezusek, długoletni współpracownik abpa Nowowiejskiego, a obecnie Infułat kapituły katedralnej i rektor Seminarium Duchownego. Tablicę tę poświęcił Ks. Bp T. Zakrzewski 7 marca 1948 r.

Bp Leon Wetmański urodził się dnia 10 kwietnia 1886 r. w Żurominie (woj. warszawskie). Nauki średnie ukończył w Wymyślinie. W r. 1906 wstąpił do Seminarium Duchownego w Płocku. Na kapłana został wyświęcony przez bpa Nowowiejskiego dnia 23 czerwca 1912 r. W latach 1912—1914 studiował w Akademii Duchownej w Petersburgu. Gdy po ukończeniu studiów nie mógł z powodu wojny powrócić do diecezji, pracował jako prefekt i profesor w gimnazjum, a w Seminarium Duchownym w Petersburgu był ojcem duchownym i profesorem. Po powrocie do diecezji był początkowo ojcem duchownym w Niższym Seminarium, a potem ojcem duchownym i profesorem w Wyższym Seminarium. W r. 1927 Pius XI bullą z 19 grudnia prekonizował go na biskupa sufragana płockiego. Bp Wetmański był równocześnie wikariuszem generalnym, dyrektorem Związku Misyjnego Duchowieństwa, Unii Apostolskiej Kapłanów w diecezji Płockiej (1918—1939) oraz jej dyrektorem krajowym (1936—1939). Razem z arcybiskupem został internowany w Słupnie i razem z nim wywieziony do Działdowa, gdzie

zmarł 10 października 1941 r. Pomnik ku czci bpa Wetmańskiego poświęcił dnia 11 kwietnia 1959 r. Ks. Bp T. Zakrzewski.

10-LECIE ŚMIERCI TRZECH DOSTOJNIKÓW KOŚCIOŁA W POLSCE

W hr. obchodziliśmy 10-lecie śmierci bpa Teodora Kubiny pierwszego ordynariusza częstochowskiego, bpa Karola Mieczysława Radońskiego, ordynariusza wrocławskiego i kardynała Adama Stefana Sapiehy, metropolity krakowskiego.

Bp Teodor Kubina urodził się w r. 1880 w Świętochłowicach na Śląsku. Studia teologiczne rozpoczął we Wrocławiu, a ukończył w Rzymie na Gregorianum ozdobionym podwójnym doktoratem filozofii i teologii. Święcenia kapłańskie przyjął w Rzymie w r. 1906. Po powrocie do kraju pełnił różne obowiązki duszpasterskie na Pomorzu. Następnie był proboszczem parafii Berlin-Panków, a potem Najświętszej Maryi Panny w Katowicach. Papież Pius XI mianował go w grudniu 1925 r. biskupem ordynariuszem nowoutworzonej diecezji częstochowskiej. Zmarł w Częstochowie dnia 13 lutego 1951 roku.

Bp Karol Mieczysław Radoński urodził się 7 października 1883 r. w Kocialkowej Górze w Poznańskim. Przez dwa lata studiował historię na uniwersytetach w Heidelbergu, Monachium i Berlinie. W r. 1905 wstąpił do Seminarium Duchownego w Poznaniu. Święcenia kapłańskie otrzymał 14 lutego 1909 r. W okresie I wojny światowej był kapłanem garnizonowym, redaktorem „Słowa Bożego” i „Przewodnika Katolickiego”. W r. 1921 został proboszczem parafii Naj-

świętsz. Serca Jezusowego na Jeźyczach w Poznaniu. Dnia 8 kwietnia 1927 r. Pius XI mianował go biskupem sufraganiem archidiecezji gnieźnieńsko-poznańskiej. Ordynariuszem wrocławskim został w r. 1929. Podczas II wojny światowej przebywał na Węgrzech (1939—1940), w Palestynie (1940—1942) i w Anglii (1942—1945). Pod koniec 1945 r. powrócił do Wrocławia. Zmarł dnia 16 marca 1951 r. Bp Radoński jest autorem encyklopedii hagiograficznej *Święci i błogosławieni Kościoła Katolickiego*, Poznań 1957.

Kardynał Adam Stefan Sapieha urodził się w r. 1867. Po studiach teologicznych w Innsbrucku otrzymał we Lwowie dnia 1 października święcenia kapłańskie. Przez 3 lata był prefektem Metropolitalnego Seminarium we Lwowie. Następnie studiował prawo cywilne i kanoniczne na uniwersytecie Św. Apolinarego w Rzymie. Ukończył ten uniwersytet jako doktor obojga praw. Po powrocie do Lwowa był wicerektorem seminarium. W latach 1905—1911 pracował w Kurii Rzymskiej jako Szambelan. W r. 1911 po śmierci kardynała Puzyny został biskupem krakowskim. Sakry biskupiej udzielił mu papież Św. Pius X dnia 17 grudnia. W r. 1925 został arcybiskupem, a rok potem metropolitą krakowskim. Pius XII obdarzył go w r. 1946 purpurą kardynalską. Zmarł w Krakowie dnia 23 lipca 1951 r.

25-LECIE KAPŁAŃSTWA KS. BPA URBANA

Ks. Bp Wincenty Urban, znany historyk Kościoła w Polsce obchodził dnia 29 czerwca br. jubileusz 25-lecia święceń kapłańskich. Życie i działalność naukowa Ks. Biskupa znane są

czytelnikom „Naszej Przeszłości”⁵. W dzień swego jubileuszu Ks. Biskup odprawił pontyfikalną Mszę św. w katedrze wrocławskiej, w czasie której kazanie wygłosił Ks. Bp B. Kominek. Po Mszy św. przemówił Dostojny Jubilat. O godz. 12 odbyła się w Auli Seminarium Duchownego we Wrocławiu uroczysta akademicka ku czci Ks. Biskupa-Jubilata. Złożyły się na nią życzenia alumnów, recytacje wierszy i występy chóru seminaryjnego.

DIAMENTOWY JUBILEUSZ KAPŁAŃSTWA KS. WIKTORA BIENIASZA

Ks. Wiktor Bieniasz C. M., zasłużony duszpasterz polonijny we Francji oraz długoletni misjonarz i b. członek Ruchu Oporn obchodził dnia 30 czerwca br. diamentowy jubileusz kapłaństwa. Ks. Bieniasz urodził się dnia 7 października 1875 r. w Biskupicach na Górnym Śląsku. Po ukończeniu szkoły powazecznej w r. 1889 rozpoczął naukę w Niższym Seminarium Księżych Misjonarzy w Krakowie. Do tegoż zgromadzenia wstąpił w r. 1892. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Krakowie i Paryżu. Po powrocie do Krakowa otrzymał 30 czerwca 1901 r. święcenia kapłańskie. Z okresu 11-letniej działalności misyjnej na podkreślenie zasługuje praca na Śląsku, w Królestwie, Małopolsce i Poznańskim oraz za granicą w Niemczech, Francji i Belgii. W latach 1912—1926 był dyrektorem chełmińskiej prowincji Sióstr Miłosierdzia. W r. 1914 na polecenie przełożonych zwizytował placówki polskich Sióstr Miłosierdzia w Brazylii. Na zaprosze-

⁵ Zob. Nasza Przeszłość, T. 10: 1959 s. 493; T. 11: 1960 s. 464.

nie Rektora Polskiej Misji we Francji Ks. W. Szymbora C. M. udał się w r. 1926 do Francji. Założył nowe placówki duszpasterskie w Soissons i okolicy, gdzie przebywał wówczas ok. 24 tys. Polaków. W r. 1927 na terenie kopalni Oignes, Ostricourt i Libercourt z jego inicjatywy powstał dom dla polskich księży i sióstr. Następnie pracował przez rok na misjach wśród Polaków w Brazylii. W r. 1930 został superiorem domu Księża Misjonarzy na Courbevoie pod Paryżem. Równocześnie był spowiednikiem polskich sióstr, a także niestrudzonym misjonarzem wśród swych rodaków. W okresie II wojny światowej należał oficjalnie do francusko-polskiego Ruchu Oporu pod pseudonimem „Evêque” (pochodził z Biskupic) albo „Monsieur le Cardinal”. Dnia 20 listopada 1944 r. został aresztowany i skazany zaocznym wyrokiem na karę śmierci. Hitlerowcy ze zbliżaniem się Aliantów wycofywali się, zabierając więźniów. W Bar le Duc grupa więźniów, w której był ks. Bieniasz została odbita przez tajną armię francuską. Jeszcze po wojnie głosił misje i rekolekcje zarówno dla duchowieństwa jak i ludu. Ks. Bieniasz zmarł w Paryżu 30 IX br.

DNI MARYJNE W ARCHIDIECEZJI WROCŁAWSKIEJ

W dniach od 13—20 sierpnia br. odbyły się w Archidiecezji Wrocławskiej Dni Maryjne. Głównym celem Dni Maryjnych było rozbudzenie i pogłębienie religijności Maryjnej wśród wiernych Dolnego Śląska w oparciu o miejscowe sanktuaria Maryjne. Przez cały tydzień we wszystkich kościołach archidiecezji odprawiano nabożeństwa Maryjne oraz wygłaszano odpowiednie nauki stanowe. Dnia 17 sierpnia duchow-

wieństwo archidiecezji na czele ze swym Arcypastrem oddało się w opiekę Matki Najświętszej. Uroczystości centralne odbyły się 19 sierpnia w katedrze wrocławskiej. O godz. 18 po słowie wstępnym Ks. Bpa Kominka o. L. Nowak, generał OO. Paulinów odprawił Mszę św., po której kolejno według starszeństwa diecezji przemawiali Księża Biskupi reprezentujący prawie wszystkie diecezje Polski. W niedzielę 20 sierpnia ponad 20 Księża Biskupów odprawiło w sanktuariach Maryjnych uroczyste Msze św. i wygłosiło kazania. W dolnym kościele Św. Krzyża we Wrocławiu alumni seminarium zorganizowali wystawę poświęconą 32 sanktuarium Maryjnym Dolnego Śląska. Każde sanktuarium miało swoje osobne stoisko, obejmujące: panoramę okolicy z kościołem sanktuarium, wnętrze świątyni, zdjęcie cudownej figury względnie obrazu oraz tablicę informacyjną. Drugą wystawę: Historia kultu N. M. P. Wniebowziętej na Śląsku zorganizował w Muzeum Archidiecezjalnym Ks. Bp Urban.

WYKŁADY DLA DUCHOWIEŃSTWA NA KATOLICKIM UNIwersYTECIE LUBELSKIM

W dniach od 23—25 sierpnia br. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyły się doroczne Wykłady dla Duchowieństwa, poświęcone w tym roku tematyce zbliżającego się II Soboru Watykańskiego.

Na rozpoczęcie Wykładów Ks. Bp Kalwa, ordynariusz lubelski i Wielki Kanclerz KUL odprawił w kościele akademickim o godz. 9 Mszę św. Wykłady zainaugurował swoim przemówieniem rektor KUL Ks. M. Rechowicz. Następnie przemówił Ks. Pry-

mas, a po nim Ks. Infułat B. Filipiak z Rzymu.

W pierwszym dniu wygłoszono następujące referaty: Idea Soboru Powszechnego — Ks. Bp J. Jaroszewicz; Między I a II Soborem Watykańskim — Ks. Bp W. Urban; Przygotowania do II Soboru Watykańskiego — Ks. A. Bardecki.

Następnego dnia zebrani wysłuchali referatów: Eklezjologia współczesna — Ks. W. Granat; Laikat w Kościele — Ks. Bp B. Kominek; Sprawy duszpasterskie — Ks. Bp J. Grohlicki.

Dnia 25 sierpnia wygłoszono referaty: Reformy liturgiczne — o. Franciszek Małaczyński O. S. B.; Sprawa jedności chrześcijan — Ks. M. Rechowicz.

Dnia 23 i 24 sierpnia o godz. 20 Ks. O. Kokociński, prowincjał Księża Filipinów wygłosił konferencje asceetyczne.

Po podsumowaniu wysłuchanych referatów i wysłuchaniu telegramu od Ojca św. Jana XXIII uczestnicy wykładów udali się do kościoła akademickiego, gdzie nabożeństwem zakończono zjazd. W wykładach wzięli udział m. in. Księża Biskupi: J. Lorek, P. Kalwa, H. Strąkowski, J. Mazur oraz Ks. F. Mączyński, rektor polskiego hospicjum w Rzymie i 600 księży.

NEKROLOGI

2 kwietnia br. zmarł w Stanach Zjednoczonych Ks. Adolf Tymczak, b. profesor Seminarium Duchownego w Przemyślu oraz b. profesor KUL. Urodzony dn. 5 stycznia 1900 r. w Turzym Polu (pow. Brzozów), nauki średnie ukończył w Brzozowie i w Przemyślu. W 1920 r. wstąpił do Przemyśkiego Seminarium Duchowne-

go. Święcenia kapłańskie otrzymał dnia 1 czerwca 1924 r. W latach 1924 do 1928 odbywał dalsze studia teologiczne na Angelicum w Rzymie, uwieńczone podwójnym doktoratem filozofii i teologii. Po powrocie do diecezji wykładał w seminarium teologię fundamentalną, a potem również teologię dogmatyczną. W r. 1933 habilitował się na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie na podstawie rozprawy *Nauka Św. Augustyna o wierze*. Nie był jednak nigdy stałym wykładowcą na tym uniwersytecie. W czasie II wojny światowej obok pracy profesorskiej pełnił urząd prokuratora Seminarium Przemyśkiego. Po wojnie został powołany na profesora teologii fundamentalnej na KUL. W r. 1946 wyjechał do Stanów Zjednoczonych. Później był profesorem polskiego seminarium w Orchard Lake, a następnie w San Diego w Kalifornii. Pracował również jako polski duszpasterz. Pochowany został na cmentarzu parafii Św. Cyryla i Metodego w Nowym Jorku. Ks. Tymczak pozostawił kilka prac i artykułów drukowanych w Ate-neum Kapłańskim i Szkole Chrystusowej. Ważniejsze prace: *Kościół jako Mistyczne Ciało Chrystusa*, Lwów 1931; *Nauka Św. Augustyna o wierze. Studium patrystyczno-dogmatyczne*. Przemyśl 1933; *Początek wiary i wolna wola według Św. Augustyna*, Aten. kapł. T. 34: 1934 s. 433—460, T. 35: 1935 s. 36—50; *Quaestiones disputatae de ordine. Historico-dogmatica disquisitio. De ordinibus minoribus nec non de quaestionibus anaexis*, Premisliae 1936; *Pierwsiastek religijny i narodowy w psalmach*, Lublin 1947; *Księga Psalmów i Pieśni Brawiarzowe*. Przetłóżył wierszem według nowego przekładu Iacińskiego z 1945 r.,

Detroit Mich. 1947. W rękopisach pozostały daleko zaawansowane prace: "The Church and the churches" oraz "Dziejowe idee Polski".

Dnia 30 kwietnia br. zmarł w Poznaniu wybitny poeta, dramaturg i krytyk Wojciech Bąk. Urodzony 23 kwietnia 1907 r. w Ostrowie Wielkopolskim nauki średnie pobierał w miejscowym gimnazjum. W r. 1925 po złożeniu egzaminu dojrzałości rozpoczął studia filologii polskiej i filozofii ścisłej na uniwersytecie w Poznaniu. W r. 1929 ukończył studia i uczył języka polskiego w różnych gimnazjach Poznania. W okresie II wojny światowej przebywał w Warszawie. W r. 1944 wywieziony w głąb Rzeszy, do Poznania powrócił wiosną 1945 r. Następnie był redaktorem i współpracownikiem *Zycia literackiego*, wychodzącego w Poznaniu. W r. 1945 otrzymał pierwszą nagrodę literacką Poznania, a w r. 1949 nagrodę poetycką Episkopatu Polski. Przed II wojną począwszy od r. 1934 opublikował tomiki wierszy: *Brzemie niebieskie; Śpiewna samotność; Monologi anielskie*; oraz dramaty: *Tyberiusz i Protest*. Z powojennych utworów należy wymienić: *Piąta Ewangelia*, Łódź-Wrocław 1946; *Syn Ziemi*, tamże 1946; *Sluga Don Kiszota. Tragikomedie w 5 aktach z prologiem i epilogiem*, tamże 1947; *Zagadnienia i postacie*, tamże 1947; *Dłonie z wiatru*, tamże 1948; *Twarze. Opowiadania*, Łódź 1948; *Święty Franciszek*, tamże 1948; *Modlitewnik*, Poznań 1957; *Zastygłe chwile*, Poznań 1958; *Szkice*, Warszawa 1960.

Dnia 15 maja br. zmarła w Laskach pod Warszawą Matka Elżbieta Róża Czacka, założycielka SS. Franciszkanek Służebnic Krzyża. Mat-

ka Elżbieta Czacka urodziła się dnia 22 października 1876 roku w Białej Cerkwi na Wołyniu. W 21 roku swego życia utraciła wzrok. W 1910 r. założyła Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi. W r. 1918 powołała do życia Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża z siedzibą w Laskach. Celem nowego zgromadzenia było uświęcenie własne przez opiekę nad niewidomymi. Tu w Laskach powstał Zakład dla Ociemniałych, szkoła i warsztaty. Z inicjatywy Ks. Kornilowicza ojca duchownego Lasek i najbliższego współpracownika Matki Czackiej powstał tu również dom rekolekcyjny, ulubione miejsce polskiej inteligencji katolickiej. Wokół redagowanego przez Ks. Kornilowicza czasopisma *Verbum i Biblioteki Wiedzy Religijnej* zebrała się grupa pisarzy i poetów jak R. Blüth, K. Górski, J. Liebert, H. Morawska, S. Nulla Westfalewiczówna, Z. Starowiejska-Morstinowa, S. Teresa i M. Winowska. Pogrzeb Matki Czackiej z udziałem Ks. Prymasa Kardynała Wyszyńskiego, 5 Księży Biskupów, duchowieństwa Stolicy i licznych rzesz wiernych odbył się dnia 19 maja. Nad trumną wygłosił przemówienie Ks. Prymas⁶.

Dnia 20 maja br. zmarł we Włocławku w wieku lat 55 znany powieściopisarz katolicki średniego pokolenia Zenon Skierski. Pogrzeb odbył się na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie dnia 25 maja. W spuściźnie literackiej Zenon Skierski pozostawił 11 pozycji. Oto tytuły: *Sztuka umierania*, Kraków 1946 (2 wyd. tamże 1948, 3 — Warszawa 1959); *U przystani*, Warszawa 1948 (2 wyd. Warszawa 1957); *Głodne żywioły*, Warszawa

⁶ Zob. Tyg. Powoz. nr 27 z 2 VII br.

1948; *Korzenie nadziei*, Katowice 1948; *Jemiola dojrzewa*, Warszawa 1954; *Barwa świata*, Warszawa 1954 (2 wyd. tamże 1955, 3 — tamże 1957); *Z cyklu Księga Rodzaju: Poranek*, Warszawa 1955; *Drzewo wiadomości*, Warszawa 1957; *Napój Miłosny*, Warszawa 1960; *Świadkowie ziemi*, Warszawa 1955; *Gdy słońce gaśnie*, Warszawa 1959 (2 wyd. tamże 1960). Przewodnik Katolicki nr 38 z 17 IX br. rozpoczął druk powieści pt. *I ja także będę szczęśliwy*, poświęconej o. Janowi Bezymowi T. J., misjonarzowi i opiekunowi trędowatych na Madagaskarze.

Dnia 19 czerwca br. zmarł w Nowym Sączu senior polskich bibliotek Ks. Prałat Piotr Stach, b. profesor egzegezy Nowego Testamentu na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie i Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Ks. Piotr Stach urodził się dnia 14 sierpnia 1886 roku w Ujanowicach (pow. Limanowa). Studia średnie odbywał w Nowym Sączu i w Tarnowie. W r. 1907 wstąpił do Seminarium Duchownego w Tarnowie. Święcenia kapłańskie otrzymał dnia 29 czerwca 1911 r. Po krótkim pełnieniu obowiązków wikarego w Zassowie został wysłany na dalsze studia do Rzymu, gdzie w r. 1914 na Papieskim Instytucie Biblijnym otrzymał stopień lektora Pisma św. Jeszcze w tym samym roku odbył podróż do Ziemi św. i powrócił do diecezji. Tu pełnił początkowo obowiązki wikariusza w Trzcianie a następnie przy katedrze w Tarnowie. W r. 1917 otrzymał na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego doktorat z teologii. W 1919 rozpoczął wykłady z Pisma św. Nowego Testamentu na U. J. K. we Lwowie jako zastępca

profesora. W lutym 1920 r. habilitował się z nauk biblijnych na podstawie pracy: *Nieomyślność Chrystusa w kwestii eschatologicznej* na tymże Uniwersytecie. W r. 1921 został profesorem nadzwyczajnym Pisma św. N. T., a w r. 1925 profesorem zwyczajnym. W latach 1924/25 i 1930—1933 był dziekanem Wydziału Teologicznego, a w r. akademickim 1938/39 prorektorem Uniwersytetu. Podczas II wojny światowej przebywał we Lwowie. Zaraz po wojnie wykładał Pismo św. w Instytucie Teologicznym w Kalwarii Zebrzydowskiej, a potem w Seminarium Duchownym w Tarnowie. W latach 1950—1953 był profesorem egzegezy Nowego Testamentu na Wydziale Teologicznym U. J. Ostatnie lata swego życia spędził Ks. Prof. Stach w rodzinnej miejscowości w Ujanowicach. Spuścizna naukowa Ks. Prałata Stacha obejmuje ok. 180 rozpraw, artykułów, recenzji i sprawozdań naukowych. Ważniejsze prace: *Nieomyślność Chrystusa w kwestii eschatologicznej*, Studium egzegetyczno-apologetyczne, Lwów 1920; *Wypędzenie przekupniów ze świątyni (Sprawy Biblijne V/VI)*, Poznań 1923; *Poselstwo Św. Jana Chrzyciela do Chrystusa w świetle historii*, egzegezy i krytyki biblijnej, Warszawa 1924; *Syjonizm a odbudowa Palestyny w ostatniej dobie*, Kraków 1925; *Księgi Przysłów, Eklezjastesa, Pieśni nad Pieśniami, Mądrości, Mądrości Syracha* w wydawnictwie: *Pismo Święte w tłumaczeniu Ks. Jakuba Wujka*, Poznań 1927 s. 359—690; *Wrażenia z podróży do Ziemi Świętej*, Lwów 1928; *Podróż naukowa do Ziemi św.*, Lwów 1936. Ponadto drukował swe prace w czasopismach: *Annales Missiologicae*, *Ateneum Kapłańskie*, *Collectanea Theologica*, *Ga-*

zeta Kościelna, Miesięcznik Katechetyczny, Przegląd Teologiczny, Ruch Biblijny i Liturgiczny oraz Ruch Teologiczny. W rękopisie pozostała praca historyczna poświęcona działalności bpa Leona Wałęgi, ordynariusza tarnowskiego w latach 1901—1933. Redakcja Ruchu Biblijnego i Liturgicznego poświęciła Ks. Prof. Stachowi z okazji złotego jubileuszu kapłaństwa, który miał obchodzić 29 czerwca numer swego czasopisma (Nr 3—4 z br.). Uroczystości pogrzebowe odbyły się dnia 22 czerwca w Ujanowicach. Mszę żalobną celebrował Ks. Bp K. Pękala, Wikariusz Kapitulny Diecezji Tarnowskiej, w czasie której kazanie wygłosił Ks. Prałat A. Klawek. Po Mszy św. przemówił Ks. Bp Pękala, a nad grobem Ks. M. Rechowicz, rektor KUL. W pogrzebie udział wzięli Księża Biskupi: K. Wojtyła, M. Blecharczyk i W. Urban, ponad 250 księży i wierni z najbliższych okolic.

Dnia 2 sierpnia br. zmarł w Krakowie utalentowany piewca przyrody ojczystej Józef Bieniasz. Urodzony 12 marca 1892 r. w Podzwierzyniu (pow. Łańcut) w latach 1902—1910 uczęszczał do gimnazjum im. Ks. Konarskiego w Rzeszowie. Maturę złożył jako eksternista w r. 1916. W latach 1918—1926 studiował na U. J. K. we Lwowie i U. J. w Krakowie. Debiutował w r. 1933 autobiograficzną trylogią powieściową dla młodzieży: *Edukacja Józia Barączka*, (2 wyd. Poznań 1947, 3 wyd. Kraków 1957), *Maturanci* oraz *Korporanci*. W spuściznie literackiej J. Bieniasz pozostawił ok. 30 prac. Podajemy tylko tytuły ważniejszych: *Narodziny bestii*, Lwów 1934; *Lesne wygi*, Lwów 1938; (2 wyd. Warszawa 1949); *Turul, król karpackiej puszczy*, Lwów 1938 (2 wyd. Kraków 1947). Książka ta tłumaczona była na

język czeski, francuski i niemiecki. *Turul, władca puszczy*, Warszawa 1951 (2 wyd. 1952 3 — 1953, 4 — 1956); *Pszczoly i trutnie*, Warszawa 1954 (2 wyd. 1956); *Na szlaku Stanleya*, Warszawa 1958; *W karpackiej puszczy*, Katowice 1959; *Gabriela Zapolska. Opowieść biograficzna*, Wrocław 1960. Pogrzeb odbył się dnia 5 sierpnia na Cmentarzu Rakowickim. Nad grobem przemawiali m. in. Ks. Stanisław Kubiński i Władysław Bodnicki, który m. in. powiedział: „W tej smutnej, żalobnej uroczystości, w której przyszło mi żegnać Zmarłego imieniem kolegów z krakowskiego oddziału Związku Literatów Polskich, żegnać dobrego kolegę, dobrego człowieka, dobrego Polaka i wybitnego pisarza, uświadomiłem sobie, że śmierć jego nie jest tak beznadziejna i okropna jak inne, bo dzięki właśnie wybitnemu talentowi, Józef Bieniasz nie cały umarł. Zostaną po nim jego dzieła, poprzez które przemawiać będzie nie tylko do nas, którzyśmy go znali, ale i do przyszłych pokoleń Polaków”.

Dnia 20 sierpnia br. zmarł w Krakowie o. Szymon Jarosz T. J., zasłużony misjonarz ludowy. O. Szymon Jarosz urodził się 23 października 1886 r. w Żolyni k. Łańcuta. Po ukończeniu gimnazjum w Rzeszowie wstąpił 29 sierpnia 1904 r. do Zakonu OO. Jezuitów w Starej Wsi. Po nowicjacie i złożeniu ślubów zakonnych odbył przepisany kurs retoryki i filozofii. Teologię studiował w okresie I wojny światowej w Gräfenbergu, gdzie mieścił się ewakuowany fakultet teologiczny. Święcenia kapłańskie otrzymał w Dziedzicach dnia 17 czerwca 1917 r. W dwudziestoleciu międzywojennym początkowo pracował w grupie misyjnej ze stałą siedzibą w Dziedzicach (1920—1926), następnie był kierowni-

kiem grupy misyjnej z siedzibą w Krakowie przy kościele Św. Barbary (1929—1961). W trzyletniej przerwie (1926—1929) pracował przy tymże kościele w Krakowie. Na szczególne podkreślenie zasługują wyjazdy za granicę (na tereny dawniej polskie) oraz misje na Wołyniu (1929—1939). Na krótko przed śmiercią liczbą prac misyjno-rekolekcyjnych o. Szymona osiągnęła liczbę tysiąca. O. Jarosz wydał książeczkę: *Pamiętka misji i rekolekcji*, Kraków 1926. Ponadto zostawił cenny pamiętnik swych prac misyjno-rekolekcyjnych. Dnia 4 września miał obchodzić ten jedyny w swoim rodzaju jubileusz, którego jednak nie doczekał. Ojciec św. Jan XXIII przesłał mu na ten jubileusz „Specialissimum benedictionem”. Pogrzeb odbył się dnia 23 sierpnia na Cmentarzu Rakowickim. Kondukt prowadził Ks. Abp E. Baziak w towarzystwie Ks. Bpa J. Groblickiego i Ks. Infulata F. Machaya. Ks. Bp Groblicki wygłosił nad trumną przemowę, podnosząc gorliwość apostołską Zmarłego i wielkie zasługi na polu pracy misyjnej i rekolekcyjnej.

Dnia 20 września br. zmarł w Warszawie Ks. Infulat Kazimierz Lagosz, b. wik. kapitulny archidiecezji wrocławskiej. Urodził się 29 lutego 1888 r. w Krośnie. Święcenia kapłańskie przyjął we Lwowie 2 lipca 1911 r. W czasie I wojny światowej był dyrektorem akcji charytatywnej we Wiedniu z ramienia Księżęco-Biskupiego Komitetu w Krakowie. Następnie był wikariuszem katedralnym we Lwowie, a potem prefektem gimnazjum w Horodence, Kaluszu i w Złoczowie. Podczas II wojny pracował w archidiecezji krakowskiej. W r. 1945 został proboszczem parafii Św. Bonifacego we Wrocławiu, następnie dziekanem i ar-

chiprezbiterem. W latach 1951—1956 był wikariuszem kapitulnym archidiecezji wrocławskiej. We Wrocławiu odhutował katedrę, 5 kościołów oraz 26 domów diecezjalnych. Od chwili przejścia na emeryturę w grudniu 1956 r. aż do śmierci przebywał w Warszawie. Posiadał liczne odznaczenia państwowe. Pogrzeb odbył się 23 września na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

SP. KS. F. KONIECZNY

Dnia 29 czerwca br. minęła 50 rocznica święceń kapłańskich ks. Franciszka Koniecznego. Urodzony 24 września 1886 r. w Skrzydłnej, nauki średnie pobierał w gimnazjum Św. Anny w Krakowie. Po złożeniu matury wstąpił w r. 1907 do Metropolitalnego Seminarium Duchownego we Lwowie. Po święceniach kapłańskich pracował jako wikariusz w Trembowli, przy kościele Św. Mikołaja oraz przy kościele Św. Marii Magdaleny we Lwowie. W r. 1920 na podstawie rozprawy *Kult na wyżynach u Żydów*, otrzymał na Wydziale Teologicznym U. J. K. we Lwowie stopień doktora teologii. W latach 1920—1939 był katechetą w gimnazjum im. Królowej Jadwigi we Lwowie, a równocześnie rektorem kościoła Karmelitanek Bosych. W roku akademickim 1922/23 i 1930/31 wykładał w zastępstwie historię Kościoła na Wydziale Teologicznym U. J. K. W r. 1934 wydał we Lwowie pracę pt.: *Modlitwa u ludów pierwotnych*. W czasie II wojny światowej był profesorem teologii fundamentalnej i historii religii w Metropolitalnym Seminarium Duchownym we Lwowie. Zmarł 14 maja 1944 r. Nazajutrz uroczystą Mszę żalobną od-

prawił Ks. Abp B. Twardowski. Dnia 16 V kondukt na cmentarzu janowskim poprowadził Ks. Bp E. Baziak.

ROZPOCZĘCIE PROCESU INFORMACYJNEGO O. BERNARDA LUBIEŃSKIEGO

Ks. Kardynał St. Wyszyński, Prymas Polski zainaugurował dnia 2 czerwca br. proces informacyjny w sprawie świętości życia Sługi Bożego o. Bernarda Lubieńskiego C.S.S.R. (1846—1933)⁷, Wielkiego czciciela Matki Najświętszej i niestrudzonego pracownika na niwie misyjnej i rekolekcyjnej. Postulatorem jest o. Mikołaj Ferrante C. S.S. R., generalny postulator Zakonu OO. Redemptorystów. Wicepostulatorem został o. Marian Piżożyński, stały mieszkaniec klasztoru p. w. Św. Benona w Warszawie (Karolkowa 49).

II WYSTAWA WSPÓLCZESNEJ SZTUKI RELIGIJNEJ W POLSCE

W dniach od 10 czerwca — 30 września br. otwarta była w krużgankach krakowskiego klasztoru OO. Dominikanów II Ogólnopolska Wystawa Współczesnej Sztuki Religijnej. Inicjatywa urządzenia Wystawy oraz jej realizacja jest dziełem Instytutu Wydawniczego „Znak” i „Tygodnika Powszechnego” oraz Klubu Inteligencji Katolickiej w Krakowie. Stronę techniczną wykonali: T. Chrzanowski i M. Pazon. Otwarcia Wystawy w imieniu Ks. Abpa Baziaka dokonał Ks. Infu-

⁷ O. J. Palewski, *O. Bernard Lubieński jako apostoł nabożeństwa do Matki Boskiej Nieustającej Pomocy*, Kraków 1937; o. M. Piżożyński, *O. Bernard Lubieński (1846—1933)*, Wrocław 1946.

lat B. Niemczewski. Wystawa była przeglądem powojennego dorobku polskiej sztuki religijnej i sakralnej ze wszystkich dziedzin: architektury, polichromii, malarstwa sztalugowego, rzeźby, witraży, tkanin, ceramiki, mozaiki, szat liturgicznych, kowalstwa żelaznego i in. Starannie wydany katalog autorstwa Prof. A. Stalony-Do-brzańskiego z pięknymi reprodukcjami eksponatów i wypowiedziami na temat współczesnej sztuki religijnej najwybitniejszych znawców w tej dziedzinie oprócz prasy będące trwałym śladem urządzonej wystawy i jej bogatej treści.

III NAUKOWE SEMINARIUM BIBLISTÓW POLSKICH

Z polecenia Komisji Episkopatu dla Spraw Studiów odbyło się w dniach 5—7 września br. w Seminarium Metropolitalnym w Gnieźnie III Naukowe Seminarium Biblistów Polskich na temat: „Chrystocentryzm w Piśmie św.”. Na rozpoczęcie obrad Mszę św. odprawił Ks. F. Kłoniecki, wicerektor seminarium i przemówił do zgromadzonych w imieniu Ks. Prymasa i Zarządu Zjazdu. Obrady rozpoczęły się o godz. 9.30 słowem wstępnym Ks. St. Lacha, Dziekana Wydziału Teologicznego KUL. Następnie wygłoszono referaty i koreferaty: o. M. Stolarezyk C. P., Harmonia Starego i Nowego Testamentu; koreferat — Ks. J. Kudasiewicz; Ks. Z. Kaznowski, Geneza starotestamentalnej biografii Chrystusa; koreferat — Ks. St. Lach; Ks. M. Wolniewicz, Chrystologia Św. Pawła we współczesnej egzezie; o. H. Langhammer O. F. M., Apokryfy o męce i zmartwychwstaniu Chrystusa Pana; koreferat — Ks. P. Szeffler.

W drugim dniu obrad referaty wygłosili Ks. St. Potocki, Finis legis Christus; koreferat — Ks. St. Grzybek; o. E. Haratym T. J., Daniel widzący; o. F. Bogaczewicz O. F. M. Conv., Charakter Chrystusa według czterech Ewangelii. O godz. 17 odbyły się obrady dotyczące wydawnictw biblijnych w Polsce.

W ostatnim dniu zebrani wysłuchali następujących referatów: Ks. J. Jańczak S. C. J., Problem historyczności Chrystusa we współczesnej literaturze biblijnej; Ks. L. Stefaniak C. M., Poglądy mesjańskie czy eschatologiczne społeczności z Qumran?; koreferat — Ks. F. Józwiak. Ks. J. Stępień mówił o najnowszej literaturze biblijnej dotyczącej eschatologii Pawłowej. Każdego dnia w czasie wieczornego nabożeństwa o. L. Nowak, general OO. Paulinów wygłaszał konferencje ascetyczne.

Referaty i głosy dyskusji postanowiono wydać w formie książkowej. Uczestnicy Seminarium wysłali telegram do Ks. Bpa M. Klepacza, Przewodniczącego Komisji Episkopatu dla Spraw Studiów. W zjeździe wzięło udział 75 biblistów i zaproszonych gości.

SEMINARIUM NAUKOWE PROFESORÓW TEOLOGII MORALNEJ

W Metropolitalnym Seminarium Duchownym w Warszawie w dniach 5—6 września br. odbyło się II Naukowe Seminarium profesorów teologii moralnej wyższych zakładów teologicznych w Polsce. W pierwszym dniu zjazdu wygłoszono dwa referaty: Ks. T. Ślipko T. J., Aktualne tendencje etyki marksistowskiej oraz Ks. H. Bogacki T. J., Posłuszeństwo należne papieskiemu nauczaniu zwyczajnemu.

6 września wygłoszono dwa następne referaty: Ks. Witek, Próba nowego usystematyzowania cnót; Ks. W. Poplatek, Omówienie ankiety przedłożonej na seminarium naukowym księży profesorów teologii moralnej w Krakowie 1960 r. W zjeździe udział wzięli Księża Biskupi: K. Wojtyła i S. Barela oraz ok. 50 profesorów seminariów diecezjalnych i zakonnych.

TABLICA PAMIĄTKOWA KU CZCI KS. GORCZYCKIEGO

Dnia 18 czerwca br. odbyło się w Chełmnie odsłonięcie pamiątkowej tablicy ku czci Ks. Grzegorza Gerwazyego Gorczyckiego (†1734), najwybitniejszego polskiego kompozytora epoki późnego baroku. Przez dwa lata ks. Gorczycki był profesorem gramatyki i poetyki w Akademii Chełmińskiej, a zarazem dyrygentem miejscowej kapeli*. Płyta wykonana z inicjatywy Miejskiej Rady Narodowej w Chełmnie przy współpracy Polskiego Towarzystwa Archeologicznego (Oddział w Chełmnie) oraz Filharmonii Pomorskiej została umieszczona na gmachu sądu, dawnym domu i seminarium duchownym prowadzonym przez Księżą Misjonarzy. Na tablicy pod herbem Akademii Chełmińskiej widnieje napis:

W TYM DOMU
KOMPONOWAŁ
GRZEGORZ GERWAZY
GORCZYCKI
PROFESOR AKADEMII
CHELMIŃSKIEJ
1692 1694

* A. Chybiński, *Gorczycki Grzegorz Gerwazy*, art. w Pol. Słow. biogr. T. VIII s. 292; Ks. W. Świerczek, Wstęp do „Lactatus sum” G.G. Gorczyckiego, Polskie Wydawnictwo muzyczne, Kraków 1958.

Z okazji odsłonięcia tablicy Filharmonia Pomorska urządziła w sali Hotelu Centralnego w Chełmnie koncert dawnej muzyki polskiej w oryginalnym wykonaniu na historycznych instrumentach. W koncercie udział wzięli: Zespół Instrumentów Dawnych Filharmonii Pomorskiej i Bydgoskiej, Chór Chłopiacy pod dyrekcją A. Basztonia i soliści.

KSIĘGA PAMIĄTKOWA KU CZCI KS. STYSIA

Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w ramach Roczników Teologiczno-Kanonicznych (T. VIII: 1960 z. 3) wydało Księgę pamiątkową ku czci zmarłego w 1959 r. Ks. Stanisława Stysia T. J., zastępcy profesora egzegazy Starego Testamentu i teologii biblijnej na tymże uniwersytecie. I część obejmuje: krótki życiorys i bibliografię prac oraz rękopisów. II część zawiera rozprawy biblijne i recenzje.

Z ŻYCIA INSTYTUTU TEOLOGICZNEGO INAUGURACJA ROKU AKADEMICKIEGO

Dnia 16 września br. odbyła się w Instytucie Teologicznym Księży Misjonarzy w Krakowie uroczysta inauguracja nowego roku akademickiego 1961/62. Jest to 230 rok istnienia seminarium stradomskiego, a 52 Instytutu Teologicznego. O godz. 8 odprawił uroczystą Wotywę o Duchu Św. rektor Instytutu Ks. W. Prądzyński. Druga część inauguracji odbyła się w auli im. alpa J. Bilczewskiego. Na rozpoczęcie chór alumnów Zgromadzenia Księży Misjonarzy odśpiewał Hymn

Veni Creator — Zespół Gołębio Twórcy Duch (słowa St. Wyspiańskiego, muzyka K. Garbusińskiego). Następnie prefekt studiów Ks. F. Bracha złożył obszernie sprawozdanie z działalności Instytutu Teologicznego w ubiegłym roku akademickim. W pierwszej części sprawozdania po przywitaniu wszystkich zgromadzonych przedstawił pracę naukowo-hadawczą profesorów Instytutu m. in. A. Schletza, E. Sitarza i L. Stefaniaka. Wspomnił również o pracy studentów nie tylko nad skryptem i książką, ale o pierwszych próbach na polu naukowym. Okazją do tego są seminaria naukowe Instytutu. W omawionym roku akademickim istniało 5 takich seminariów (z apologetyki, dogmatyki, historii Kościoła, moralnej i psychologii). Druga część sprawozdania to gorący apel do uczącej się młodzieży, by ukochana studium języków obcych, zapaliła się do pracy naukowej i umiłowała „książkę na taką miarę, jak ukochał kiedyś sławny kardynał Ryszard de Bury” (autor dzieła *Philobiblon*, tłumaczonego na jęz. polski przez J. Kasprowicza). W zakończeniu podał 4 przymioty, które powiunę cechować studenta teologii: 1 — czysta intencja, 2 — miłość prawdy, 3 — pokora i 4 — pracowitość. Następnie Ks. A. Michalski, profesor Instytutu wygłosił „lectio brevis” na temat: Syntezy biochemiczne a mechanistyczna interpretacja życia. Przemówił również rektor Instytutu Ks. W. Prądzyński, który nawiązując do antyfony „Alma Mater” nazwał Instytut Teologiczny „Matką Zywicielką”. Ks. Rektor zapewnił, że profesory włożą maksimum swego wysiłku, by przekazać swą głęboką wiedzę i długie doświadczenie studentom, którzy ze swej strony powinni otworzyć swe umysły i serca oraz nastawić

swą wolę na przyjmowanie wiedzy teologicznej. Na zakończenie chór alumnów odśpiewał „Gaudete Mater Polonia”.

Instytut Teologiczny opuścili Księża profesorowie: M. Stark, J. Kapusta, J. Styla i E. Sitarz. Wszyscy ww. zostali przeniesieni do Paradyża-Gości-kowa, gdzie będą prowadzić wykłady w Seminarium Duchownym Diecezji Gorzowskiej. Z nowo przybyłych na Instytut Teologiczny profesorów należy wymienić Ks. J. Wójcickę, Ks. G. Domagałę oraz Ks. B. Kosterkę. Na wykłady w Instytucie Teologicznym uczęszczają studenci z następujących zakonów i zgromadzeń: bonifratrów, cystersów, kanoników regularnych, karmelitów, michalitów, pijarów, reformatów, zmartwychwstańców i misjonarzy.

NAGRODA MUZYCZNA DLA KS. MROWCA

Decyzją Jury Ogólnopolskiego Otwartego Konkursu Kompozytorskiego ogłoszonego w grudniu 1960 r. przez Wydział Kultury Prezydium Rady Narodowej m. Poznania i Poznański Chór Chłopiacy została przyznana Ks. Karolowi Mrowcowi C. M., profesorowi Instytutu Teologicznego oraz adiunktowi Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego I nagroda w sumie 5000 złotych za kompozycję „Naśladowanie wozu”.

POLONO-ARMENICA

We wrześniu br. bawił w Polsce kilka tygodni ks. dr Grzegorz Petrowicz, prorektor Kolegium Ormiańskiego w Rzymie, pochodzący z archidiecezji lwowskiej o. orm. Jego dysertacja doktorska pt.: *L'unione degli Armeni di Polonia con la Santa Sede (1626—1686)* wyszła w Rzymie w r. 1950 i poświęcona była rządom

pierwszego unickiego arcybiskupa ormiańskiego we Lwowie, ks. Mikołaja Torosowicza. Kontynuując swe studia historyczne, objął ks. Petrowicz całość dziejów kościelnych Ormian polskich na przestrzeni 6 wieków (1300—1900) i oświetlił je na nowo przy pomocy obfitych źródeł z Archiwum Watykańskiego. Dzieło obliczone na 60 arkuszy wydawniczych odda autor do druku w r. 1962 w języku włoskim, a częściowo zapewne i w polskim. Ogłoszony w r. 1928 zarys historyczny: *Kościół ormiański w Polsce* Czesława Lechickiego, przygotował autor do drugiego wydania, pomnożonego w dwójnasób i uzupełnionego szerokim tłem dziejów świeckich kolonizacji ormiańskiej na Rusi Czerwonej. Jak się dowiadujemy, podjęto ów temat i w Armenii Radzieckiej. Mianowicie aspirantka Instytutu Historii Ormiańskiej Akademii Nauk w Erewaniu, Gajane Pingirian obrała sobie jako przedmiot rozprawy kandydackiej problematykę unii Ormian z Rzymem na Ukrainie Zachodniej. Zapewne dotrze do źródeł archiwum patriarchatu ormiańskiego w Eczmiadynie, co rzuciłoby nowe światło na dzieje unii z punktu widzenia jej przeciwników, tj. czynników kierowniczych Kościoła Ormiańsko-Gregoriańskiego, do którego należy obecnie 90% Ormian. Dodać należy, że u nas istnieje pewne zainteresowanie językiem ormiańskim, utworzono lektorat tego języka w Uniwersytecie Jagiell., doktoryzuje się z filologii ormiańskiej lektor ks. Kazimierz Roszko z Gliwic, ale też na tym się ogranicza, historią zaś Ormian polskich nikt się specjalnie nie zajmuje i znajomość jej nawet wśród orientalistów jest mini-

malna. Obrządkiem ormiańskim mało również zajmują się nasi liturgiści (odprawia się w nim jeszcze w Krakowie i w Gliwicach).

Przy pisaniu niniejszej kroniki służyli mi informacjami: Ks. Pralat J. Ataman z Przemyśla, Ks. Prof. Fr. Bracha C. M. z Krakowa, Siostry Dominikanki III Zakonu z Białej Niżnej, Siostry Franciszkanki Służebnice Krzyża z Warszawy, Ks. Kan. J. Grajner z Włocławka, Ks. Infułat W. Jezusek

z Płocka, Ks. Asystent Gen. W. Knapik C. M. z Paryża, P. J. Konieczny z Skrzydlnej, Ks. Prof. J. Oblak z Olsztyna, O. M. Pirożyński C. SS. R. z Warszawy, O. Prowincjał M. Przybyłowski O. F. M. z Krakowa, Ks. Prof. A. Schletz, Ks. Prof. L. Stefaniak C. M. z Bydgoszczy, O. Kl. Świżek S. O. C. z Jędrzejowa, Ks. Kan. M. Zimałek z Sandomierza. Składam Im na tym miejscu najserdeczniejsze podziękowanie.

Anzelm Steinke O. F. M.

K S I A Ź K I N A D E S Ł A N E

- Andrzejczak Henryk ks., Moralne oblicze współczesności w ujęciu Alberta Camusa, Kraków 1961. Odb. z czasopisma „Znak”, ss. 48.
- Cognat Louis, Saint Vincent de Paul, texte et legendes de ..., cent-quatre-dix photos de Leonard von Matt, Bruges 1959 ss. 245.
- Elementa ad fontium editiones, III. Repertorium rerum polonicarum ex Archivo Orsini in Archivo Capitolino Romae, I pars, collegit Wanda Wyhowska de Andreis, Romae 1961 ss. 161.
- Jankowski Augustyn o. O. S. B., Pismo święte kształtuje chrześcijanina, Kraków 1961. Odb. z czasopisma „Znak”, ss. 16.
- Jezierski Stanisław ks., Wzór przebaczenia Św. Maria Goretti, Roma 1960 ss. 112.
- Malyusz Elemér, Zakon paulinów i devotio moderna, Mediaevalia w 50 rocznicę pracy naukowej Jana Dąbrowskiego, Warszawa 1960 s. 263—283, nadb.
- Norwid Cyprian K., Listy do zmarłychwstańców, wydał i przypisami opatrzył Franciszek German, Kraków 1960 ss. 47. Odb. z „Znaku”.
- The official year book of the catholic church of Australia 1961—1962, Sydney (1961) ss. 540.
- Petrani Aleksy ks., Nauka prawa kanonicznego w Polsce w XVIII i XIX wieku, Lublin 1961 ss. 396.
- Podręczna Encyklopedia Biblijna, dzieło zbiorowe pod red. ks. Eugeniusza Dąbrowskiego, Poznań 1960 T. I ss. XLIV, 764; T. II ss. 848.
- Rodziński Adam, Sprawiedliwość chrześcijańska wobec problemu nierówności majątkowych w II i III wieku, Lublin 1960 ss. 141.
- Sawicki Jakub, Analecta z rękopisów bibliotek warszawskich, Warszawa 1961. Odb. z „Prawa Kanonicznego”, R. 3: 1960 ss. [57].
- Sprawozdania z czynności wydawniczej i posiedzeń naukowych oraz kronika Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego nr 11 za okres od 1 stycznia 1960 r. do 31 grudnia 1960 r., Lublin 1961 ss. 115.
- Stefaniak Ludwik ks. C. M., Nowy Testament w świetle badań współczesnej paleografii i archeologii. — Najnowsze osiągnięcia archeologii [wywiad], Kraków 1961. Odb. z czasopisma „Znak”, ss. 39.
- Tobiasz Mieczysław, Zarys biograficzny polskiego pszczelarza ks. dr Jana Dzierżona. Studia i materiały z dziejów nauki polskiej, seria B. z. 4 1961. Nadb.

Urban Wincenty, Ostatnie kazanie polskie w kościele Św. Marcina we Wrocławiu. Sobótka, R. 16: 1961 s. 101—103. Nadb.

Woźnicki Andrzej ks. T. Chr., Nowe Tychy — miasto przyszłości, Kraków 1961. Odb. z czasopisma „Znak”, ss. 23.

Wypisy źródłowe do dziejów Wawelu z archiwaliów kapitulnych i kurialnych krakowskich, wyd. i opr. Bolesław Przybyszewski, Kraków 1960 ss. XV, 156.

Zychiewicz Tadeusz, Ludzie ziemi nieświętej, Kraków 1961 ss. 233.

SPIS ILUSTRACJI

	Str.
1. Widok Wawelu, Skalki, Krzemionek z kościołem Św. Benedykta i okrągłą budowlą na kopcu Krakusa	8—9
2. Kraków — Prądnik, zalew z r. 1655	8—9
3. Poreformacki kościół i klasztor w Gliwicach	104—105
4. O. Aleksander Patawin († 1624), komisarz Apostolski	104—105
5. Pierwszy klasztor OO. Reformatorów w Polsce w Zakliczynie u/Dunajcem	114—115
6. Pierwsze statuty Prow. Matki Boskiej Anielskiej	114—115
7. Statuty generalne reformatów z r. 1643	144—145
8. Bp Michał Kościeszka-Kosmowski	168—169
9. Szpital Św. Łazarza w Trzemesznie	168—169
10. Płaskorzeźba z tablicą pamiątkową z okazji 800-lecia urodzin Bł. Wincentego Kadłubka w klasztorze OO. Cystersów w Jędrzejowie	298—299